

Criminalitatea economico-financiară în domeniul jocurilor de noroc. Studiu de caz - Loteria Națională

Lect. univ. dr. Marius PANTEA

*Departamentul de Poliție, Facultatea de Poliție,
Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București
marius.pantea@academiadepolitie.ro*

Drd. Sorin CONSTANTINESCU

Abstract: *Criminalitatea economico-financiară se manifestă în toate domeniile de activitate, cu preponderență acolo unde este vizat „banul public”. Prezentul articol are în vedere modul în care angajații Companiei Naționale Loteria Română, au cheltuit sume uriașe de bani pentru bunuri și servicii supraevaluate, prin încălcarea prevederilor legale în vigoare.*

Cuvinte cheie: *loteria națională, jocuri de noroc, fraudă, achiziții publice, infracțiuni economice.*

Considerații de ordin istoric. Prezența loteriei în istoria țării noastre evidențiază un fenomen complex și nuanțat care continuă și astăzi. Loteria Națională s-a dovedit a fi una dintre instituțiile României care, pe deasupra vicisitudinilor vremurilor, și-a sporit prestigiul și credibilitatea, lăsând în urma ei nu doar ani de existență, ci o tradiție. Istoricul francez Robert Muchembled observa că „*loteria este una din expresiile dinamismului occidental, inventator al tehnicilor bancare și comerciale*” [1].

Loteria Națională azi. România, după evenimentele din decembrie 1989, a intrat într-o perioadă de tranziție spre economia de piață în statul de drept în care societatea românească a început să se schimbe, inclusiv sub aspectul mentalităților. Contextul era altul: sistemele de jocuri de noroc, loterie, concursuri și tombola sunt prezente și proliferază neconținut. Loteria Națională trebuia să facă față unui mediu concurențial pe care nu-l mai cunoscuse de patru decenii, mediu care se manifesta pe mai multe planuri: înființarea cazinourilor, concursurile diferitelor posturi de televiziune, etc.

Un nou cadru legislativ, noi standarde. În baza Hotărârii de Guvern nr. 816 din 23 noiembrie 1994 se înființa Regia Autonomă „Loteria Națională”, cu rolul de a exercita și aplica, în calitate de unic organizator, strategia dezvoltării în domeniul sistemelor jocurilor de noroc: loto, expres, pronosport, loz în plic și „instant lottery”. În acest moment actul normativ care reglementează activitatea loteriei naționale, este Ordonanța de Urgență nr. 159 din 21 octombrie 1999 privind înființarea Companiei Naționale „Loteria Română” - S.A. [2] Având în administrare un patrimoniu considerabil, instituția are 41 de sucursale județene și o unitate poligrafică specială. Ea este condusă de un Consiliu de administrație compus din șapte membri, numiți prin ordin de Ministerul Finanțelor Publice. Managerul ei este președintele acestui consiliu și director general, desemnat de Ministerul Finanțelor Publice sub a cărui autoritate funcționează Regia.

Conform Regulamentului de organizare și funcționare, Regia Autonomă „Loteria Națională” (RALN) are următoarele atribuții specifice:

- Elaborează sistemele de loterie, pronosticuri sportive și alte activități similare, precum și regulamentele de organizare și administrare a acestora;
- Organizează vânzarea la aceste sisteme, atât prin rețeaua proprie, cât și prin alte unități, pe bază de contracte, urmărind modul de îndeplinire a acestora;
- Organizează și efectuează operațiunile de plată a câștigurilor la sistemele respective;
- Efectuează vărsăminte din profitul net, potrivit legii;
- Participă la organizațiile internaționale cu caracter profesional, luând parte la congresele, conferințele și la întreaga activitate a acestora, colaborează cu unitățile similare din străinătate în probleme specifice activității de loterie și pronosticuri sportive;
- Înființează în țară și în străinătate, inclusiv prin noi societăți, cu aprobarea organelor în drept, diferite sisteme de loterie, pronosticuri sportive sau alte activități similare cu taxa de participare în lei sau în valută convertibilă;

➤ Virează din încasările realizate la sistemul de joc pronosport o cotă de până la 40% Ministerului Tineretului și Sporturilor, compartimentelor de sport și Federației Române de Fotbal, pentru susținerea mișcării sportive din România;

Loteria Română este persoană juridică română, având forma juridică de societate comercială pe acțiuni cu capital integral de stat, care funcționează pe bază de gestiune economică și autonomie financiară, având ca obiect activități de interes public național, în scopul realizării cadrului organizat pentru desfășurarea de jocuri de noroc admise de lege și obținerii de fonduri destinate finanțării unor obiective de interes public național.

Conform prevederilor legale în vigoare, Compania Națională „Loteria Română” - S.A. este unicul organizator, pe întreg teritoriul țării, al jocurilor de noroc: loto, expres, pronosport, loz în plic și „instant loterry” (conform obiectului său de activitate). Compania Națională „Loteria Română” - S.A. poate organiza, singură sau în asociere cu alte persoane juridice, jocuri de noroc, altele decât cele prevăzute în alineatul precedent, numai pe bază de licență, obținută în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Profitul net obținut de Compania Națională „Loteria Română” - S.A. din activitatea de pronosticuri sportive, va fi virat la Ministerul Tineretului și Sportului pentru finanțarea activităților sportive, inclusiv Comitetului Olimpic Român și Federației Române de Fotbal.

1. Jocurile de tip LOTO

a. „**LOTO 6/49**” este un sistem de loterie reintrodus la începutul anului 1993 și a cărui formulă tehnică a fost folosită între anii 1958-1968. Specificul sistemului constă în alegerea de către participant și înscrierea pe bilet a cel puțin 6 numere diferite din cele 49 de numere care alcătuiesc câmpul de joc. Stabilirea variantelor câștigătoare se face pe baza unei extrageri aleatorii de 6 numere (din totalul celor admise a fi jucate) și declarate câștigătoare. 50% din încasările generale reprezintă fondul de câștiguri. Repartizarea acestuia se face pe 4 categorii de câștiguri: Categoria I – toate cele 6 numere extrase; Categoria II – 5 numere din cele 6 extrase; Categoria III – 4 numere din cele 6 extrase; Categoria IV – 3 numere din cele 6 extrase. Participarea la acest sistem se face pe bilete speciale, iar tragerile au loc de două ori pe săptămână, în zilele de joi și duminică.

b. „**NOROC**” se poate juca numai pe bilete LOTO 6/49, completate cu variante LOTO 6/49. Câmpul de joc rezervat participării la jocul Noroc se află la limita inferioară a biletului 6/49, în dispunere orizontală. Prin marcarea unei anumite cifre dintr-o căsuță de către participant, terminalul generează aleatoriu și imprimă pe bilet unul sau o serie de numere, compuse din 7 cifre fiecare, care pot fi de la 0.000.000 până la 9.999.999. Participantul poate să joace un număr NOROC sau mai multe - până la 64.000 numere. Câștigurile se acordă pe baza unei extrageri aleatorii de numere, la o tragere specială, separată de tragerea LOTO 6/49. Fiind vorba de un număr compus, operațiunea respectivă va apărea sub forma unei extrageri succesive de 7 cifre, dintr-un câmp de 10 (de la 0 la 9). La fiecare extragere, în urnă se vor afla toate cele 10 cifre, astfel că oricare dintre ele poate apărea de mai multe ori în cadrul numărului format. Repartizarea fondului de câștiguri se face după cum urmează: Categoria I – toate cele 7 cifre ale numărului; Categoria II – toate cele 6 cifre ale numărului; Categoria III – toate cele 5 cifre ale numărului; Categoria IV – toate cele 4 cifre ale numărului; Categoria V – toate cele 3 cifre ale numărului; Categoria N+3 – tot numărul plus 3 unități; Categoria N-3 – tot numărul minus 3 unități. Terminalul sistemului automatizat generează în mod automat un număr de 7 cifre, chiar dacă participantul nu și-a marcat opțiunea pe bilet. În acest caz, în dreptul numărului va apărea mențiunea -NU-, semnificând neparticiparea numărului la tragerea respectivă. În cazul absenței variantelor câștigătoare la una din categorii, valoarea câștigătoare se reportează aceleiași categorii a tragerii imediat următoare. Ca și în cazul jocului Loto 6/49, tragerile Noroc au loc de două ori pe săptămână în zilele de joi și duminică.

c. „**LOTO 5/40**” este unul dintre cele mai atractive jocuri de loterie lansate din anul 1995. Varianta simplă admisă a fi jucată cuprinde 5 numere diferite din 40 (alese de participanți). La extragere vor fi alese 6 bilete câștigătoare. Tragerea celor 6 numere câștigătoare din totalul celor cuprinse în câmpul de joc se face în urma unor operațiuni tehnice, desfășurate potrivit unor condiții prestabilite. Comparativ, pe baza lor se face delimitarea între variantele câștigătoare și cele necâștigătoare. Repartizarea fondurilor de câștiguri se face pe 3 categorii: Categoria I – 5 numere din primele 5 extrase; Categoria II – 5 numere din toate cele 6 numere extrase; Categoria III – 4 numere din toate cele 6 numere extrase. Pe biletele Superloto se pot juca: variante simple, variante combinate,

scheme reduse predefinite, variante combinate compuse, combinații „cap de pod”. Tragerea Loto 5/40 are loc săptămânal, în zilele de joi și duminică.

d. „**SUPER NOROC**” se poate juca numai pe bilete LOTO 5/40, completate cu variante LOTO 5/40. În momentul acceptării unui bilet LOTO 5/40, terminalul produce un număr întâmplător de 6 cifre, care este numărul *SUPER NOROC*. Participantul poate juca un număr *SUPER NOROC* sau mai multe, până la 64.000 de numere. Atunci când optează pentru mai multe numere, acestea vor fi, de fapt, un interval de numere consecutive, care începe cu numărul întâmplător generat de terminal. Pentru a opta pentru jocul *SUPER NOROC* participantul are la dispoziție câmpul de la partea de jos a biletului LOTO 5/40, unde trebuie să marcheze cel puțin o căsuță. Semnificația numerelor din acest câmp este de factor de repetare pentru jocul *SUPER NOROC*. Acest factor de multiplicare se completează astfel: în partea stângă (căsuțele de la 1 la 8) participantul poate marca o singură cifră sau nici una, iar în partea dreaptă (căsuțele notate cu 5, 8, 10, 20) se pot marca 4, 3, 2, 1 sau nici o căsuță. Factorul de multiplicare maxim se obține prin înmulțirea numărului celui mai mare din partea stângă, cu toate cele patru numere din partea dreapta. Numerele eventual jucate sunt evidențiate, după completarea biletului, de către terminal, în partea dreaptă a acestuia, prin imprimarea primului și a ultimului număr aferente intervalului jucat, în funcție de numărul de numere bifat, calculat conform factorului de multiplicare, acestea încadrând cuvântul „DA”, dacă participantul joacă *SUPER NOROC* sau „NU” dacă participantul nu joacă *SUPER NOROC*. Numărul întâmplător este generat chiar și în cazurile în care participanții nu joacă *SUPER NOROC*. Posibilități de obținere a câștigurilor: Numărul (sau numerele) *SUPER NOROC* participă la o tragere specială, separată de LOTO 5/40, în urma căreia se atribuie următoarele categorii de câștiguri: Categoria I – toate cele 6 cifre ale numărului (tot numărul); Categoria II – primele 5 cifre ale numărului sau ultimele 5 cifre ale numărului (în ordine); Categoria III – primele 4 cifre ale numărului sau ultimele 4 cifre ale numărului (în ordine); Categoria IV – primele 3 cifre ale numărului sau ultimele 3 cifre ale numărului (în ordine); Categoria V – primele 2 cifre ale numărului sau ultimele 2 cifre ale numărului (în ordine).

e. „**JOKER**” face parte din portofoliul de produse al Loteriei Române din anul 2000, este cel mai nou joc de tip LOTO, adică „joc de numere”, pe care îl organizează și administrează C.N. „Loteria Română”. Participarea la acest joc se face prin alegerea a două seturi de numere: 5 sau mai multe, cuprinse între 1 și 45 și unul sau mai multe, cuprinse între 1 și 20, pentru cel de al doilea număr câștigător. Tragerea constă din 5+1 numere, extrase din aceleași două domenii (1-45, respectiv 1-20), mai precis două seturi care numai împreună formează varianta câștigătoare: unul de 5 numere și un JOKER. Categoriile de câștiguri la JOKER sunt următoarele: Categoria I – toate cele 5 numere din primul set și JOKER-ul; Categoria II – toate cele 5 numere din cele 5 ale primului set; Categoria III – oricare 4 numere din cele 5 ale primului set și JOKER-ul; Categoria IV – oricare 4 numere din cele 5 ale primului set; Categoria V – oricare 3 numere din cele 5 ale primului set și JOKER-ul; Categoria VI – oricare 3 numere din cele 5 ale primului set; Categoria VII – oricare 2 numere din cele 5 ale primului set și JOKER-ul; Categoria VIII – oricare număr din cele 5 ale primului set și JOKER-ul. Tragerea JOKER are loc săptămânal, în zilele de joi și duminică.

f. „**NOROC PLUS**” se poate juca numai pe bilete JOKER, completate cu variante JOKER. În momentul acceptării unui bilet JOKER, terminalul produce un număr întâmplător de 6 cifre, care este numărul *NOROC PLUS*. Participantul poate juca un număr *NOROC PLUS* sau mai multe, până la 64.000 de numere. Atunci când optează pentru mai multe numere, acestea vor fi, de fapt, un interval de numere consecutive care începe cu numărul întâmplător generat de terminal. Pentru a opta pentru jocul *NOROC PLUS* participantul are la dispoziție câmpul de la partea de jos a biletului JOKER, unde trebuie să marcheze cel puțin o căsuță. Semnificația numerelor din acest câmp este de factor de repetare pentru jocul *NOROC PLUS*. Acest factor de multiplicare se completează astfel: în partea stângă (căsuțele de la 1 la 8) participantul poate marca o singură cifră sau nici una; în partea dreaptă (căsuțele notate cu 5, 8, 10, 20) se pot marca 4, 3, 2, 1 sau nici o căsuță. Factorul de multiplicare maxim se obține prin înmulțirea numărului celui mai mare din partea stângă, cu toate cele patru numere din partea dreaptă. Numerele eventual jucate sunt evidențiate, după completarea biletului, de către terminal, în partea dreaptă a acestuia, prin imprimarea primului și a ultimului număr aferente intervalului jucat, în funcție de numărul de numere bifat, calculat conform factorului de multiplicare, acestea încadrând cuvântul „DA”, dacă participantul joacă *NOROC PLUS* sau „NU” dacă participantul nu joacă. Numărul întâmplător este generat chiar și în cazurile în care participanții nu joacă *NOROC PLUS*. Posibilități de obținere a câștigurilor: Numărul (sau numerele) *NOROC PLUS*

participă la o tragere specială, separată de JOKER, în urma căreia se atribuie următoarele categorii de câștiguri: Categoria I – toate cele 6 cifre ale numărului (tot numărul); Categoria II – primele 5 cifre ale numărului sau ultimele 5 cifre ale numărului (în ordine); Categoria III – primele 4 cifre ale numărului sau ultimele 4 cifre ale numărului (în ordine); Categoria IV – primele 3 cifre ale numărului sau ultimele 3 cifre ale numărului (în ordine); Categoria V – primele 2 cifre ale numărului sau ultimele 2 cifre ale numărului (în ordine).

g. „**PARILOTO**” este jocul de pariuri în cotă fixă, lansat de Compania Națională Loteria Română S.A. în septembrie 2004. **PARILOTO** este un sistem atractiv de jocuri de pariuri, ușor de folosit, ce oferă posibilitatea de a câștiga prin pronosticarea corectă a rezultatelor evenimentelor sportive. **PARILOTO** se compune din trei secțiuni: FOTBAL, FOTBAL PLUS și SPECIAL, care permit jucătorului să-și creeze propriul joc, prin multitudinea de combinații posibile.

h. Jocuri de **Loz instant**.

i. Jocul de „**VIDEOLOTERIE**” organizat și exploatat de Loteria Română, reprezintă un ansamblu de echipamente și software, care oferă participanților o gamă variată de jocuri. **VIDEOLOTERIA** este jocul tip loto prin care se obțin aleatoriu câștiguri, rezultatul participării la joc fiind relevat jucătorului prin intermediul terminalului de videoloterie, dexteritatea sau abilitatea jucătorului neavând nicio influență sau relevanță în obținerea câștigului. Jocul de **VIDEOLOTERIE** se realizează printr-o rețea unitară de terminale cu circuit închis, care funcționează numai conectate *on-line* la un sistem central la nivel național. Sistemul central asigură activarea, monitorizarea permanentă a terminalelor, centralizarea datelor și validarea automată a câștigurilor acordate jucătorilor.

j. Jocurile de „**LOTERIE PASIVĂ**” constituie cea mai veche formă de loterie din țara noastră. În prezent, în mod periodic sau ocazional, se organizează loterii de acest fel, care constau în achiziționarea unor bilete înseriate, emise special în acest scop, având ca finalitate obținerea de câștiguri în cadrul unei trageri, ce are loc după o anumită perioadă de timp, mai lungă decât cea pentru sisteme loteristice obișnuite. O tragere pentru o emisiune a unui joc de „**LOTERIE PASIVĂ**” constă în efectuarea unor extrageri de taloane și/sau bilete de joc și/sau ale datelor de identificare ale acestora.

k. „**PRONOSPORT**” lansat încă din 1954 și care se bucură de un succes constant. Acest sistem de joc este organizat sub forma unor pronosticuri sportive, care cuprind meciuri de fotbal, preponderent în campionatul intern, precum și din campionatul italian, cupele europene, mondiale, etc. Participanții urmează să pronosticizeze rezultatele deja înregistrate în aceste întâlniri prin intermediul unor simboluri, semne a căror corespondență cu rezultatul meciurilor a fost aprioric stabilită și acceptată astfel: Dacă participantul considera că meciul va fi câștigat de prima echipă-1; Dacă se considera că rezultatul va fi egal-X; Dacă se considera că meciul va fi câștigat de cea de-a doua echipă-2. Se poate juca pe variante simple, combinate, scheme reduse, în cota de 100% sau 25%. Atât la concursurile obișnuite săptămânale (duminica, cât și la concursurile suplimentare (miercurea), fondul de câștigători se împarte pe 3 categorii (25%, 30% și 45%). Pe o variantă se pot obține maxim 13 rezultate exacte, corespunzător numărului de meciuri înscris într-un concurs. Numărul minim de rezultate exacte pentru care se poate atribui un câștig este 8. Pronosportul este un joc de reflexie, reclamă o bună cunoaștere a evenimentului sportiv și de aici o asumare conștientă, calculată a riscului (anticiparea unor elemente surpriză). „**PRONOSPORT-ul**” este un joc de pronosticuri sportive, privind rezultatele meciurilor cuprinse în programul de concurs stabilit de fiecare dată de Loteria Română, meciuri care fac parte, de obicei, din campionatul italian, serie A. Programul de concurs cuprinde 13 meciuri. Participanților la acest joc, li se solicită să indice pronosticul la fiecare dintre meciurile cuprinse în programul concursului **PRONOSPORT**, pe bilete speciale. La concursurile **PRONOSPORT** se atribuie, de regulă, câștiguri pe trei categorii variabile ca număr de pronosticuri exacte: Categoria 1 - pentru variantele cu cel mai mare număr de pronosticuri exacte; Categoria 2 - pentru variantele cu număr imediat inferior celei de la categoria 1; Categoria 3 - pentru variantele cu număr imediat inferior celei de la categoria 2.

l. „**PRONO-S**” este identic cu jocul **PRONOSPORT**, atât în ceea ce privește biletele de joc cât și regulamentul, singura diferență fiind faptul că în cadrul **PRONO-S** se fac pronosticuri pentru meciuri din campionatele europene.

2. Tragerile loto

Comisia pentru supravegherea efectuării tragerilor se stabilește în conformitate cu prevederile Regulamentului privind organizarea și administrarea jocurilor loto și este alcătuită din reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice (președinte), ai Ministerului Administrației și Internelor, ai Agenției Naționale pentru Sport, ai Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor, ai Biroului Român de Metrologie Legală, precum și din reprezentanți ai Loteriei Române. Rolul comisiei este de a supraveghea desfășurarea operațiunilor, legalitatea și corectitudinea lor. Tragerile se desfășoară în spații adecvate și sunt televizate. Atribuțiile comisiei sunt reglementate prin Normele privind organizarea și desfășurarea tragerilor. Comisia supraveghează tragerea pe tot parcursul derulării acesteia, iar rezultatele sunt înregistrate într-un proces verbal semnat de toți membrii acesteia.

În prezent, Compania Națională „LOTERIA ROMÂNĂ” S.A., folosește pentru efectuarea extragerilor de numere urne electronice care, datorită caracteristicilor tehnice, prezintă un înalt grad de fiabilitate și securitate. Prin faptul că aceste urne sunt acționate prin telecomandă (de la distanță) și extragerea bilelor câștigătoare se efectuează automat prin diverse mecanisme, în funcție de tipul de urnă folosit, este practic imposibilă intervenția omului, atât în momentul extragerii bilelor, cât și pe traseul parcurs de acestea. Seturile de bile utilizate la efectuarea extragerilor de numere sunt furnizate de către producători odată cu urna, toate bilele sunt bile întregi, fie din cauciuc masiv, fie din materiale speciale ușoare, modificarea greutății lor prin intervenția omului fiind aproape imposibilă. Cu circa 2 ore înainte de fiecare tragere, toate bilele utilizate pentru respectiva tragere sunt cântărite cu un cântar electronic special, cu precizie de miimi de gram. Orice persoană interesată poate asista în zilele de joi și duminică la efectuarea tragerilor [3].

Plata câștigurilor se efectuează în urma validării biletului, pe baza prezentării biletului câștigător, în termen de 30 de zile de la data tragerii respective. În cazul în care participantul câștigător nu și-a încasat câștigul în termenul fixat, poate primi câștigul direct de la sediul central al C.N.L.R., pe baza unei cereri în care se menționează motivul pentru care nu și-a încasat câștigul. Cererea trebuie înregistrată la sediul central al C.N.L.R. și trebuie să fie însoțită de biletul câștigător. După expirarea termenului de un an, cu sumele neridicate de câștigători se alimentează fondul special.

În prezentul articol nu intenționăm să denigrăm activitatea desfășurată de Loteria Română, dar considerăm util să aducem la cunoștința publicului activitățile desfășurate de persoane din conducere, care au reușit „performanța” de a diminua consistent veniturile pe care această instituție ar trebui să le aducă la bugetul statului. În acest sens, prezentăm în extras câteva din constatările Curții de Conturi a României cu ocazia verificării efectuate la Loteria Română, pentru perioada 2009-2011. Astfel, s-a constatat că: *„veniturile totale ale CNLR au scăzut de la 1.480.387.265 lei în anul 2009, la 1.145.476.889 lei în anul 2010, iar profitul net de la 150.590.050 lei în anul 2009, la 121.154.497 lei în anul 2010”*, aspect foarte îngrijorător dacă avem în vedere faptul că în Ungaria, veniturile aduse de loteria de stat sunt aproape duble față de cele din țara noastră, în condițiile în care numărul jucătorilor este cu mult mai mare la noi decât în statul vecin.

Concluzia generală care se desprinde din verificarea efectuată de funcționarii Curții de Conturi a României, este aceea că la nivelul CNLR s-a conturat o practică în acordarea nelegală și derularea defectuoasă a contractelor de achiziție, astfel:

- a. inițial, se efectuau studii de fezabilitate de către o firmă de specialitate (în unele cazuri inclusiv întocmirea caietului de sarcini);
- b. studiile de fezabilitate stăteau la baza întocmirii documentației de atribuire;
- c. reprezentanții CNLR adăugau în cadrul documentației de atribuire condiții restrictive sau abuzive, care să limiteze participarea mai multor agenți economici la licitație sau să elimine celelalte oferte pentru etapa de evaluare financiară a ofertelor;
- d. comisia de evaluare nu a ținut cont întotdeauna de prevederile documentației de atribuire, consecința constând în calificarea frauduloasă a unor oferte neconforme cu prevederile documentației de atribuire;
- e. de regulă, în etapa de determinare a punctajului financiar și evaluarea financiară a ofertei rămânea un singur ofertant;
- f. se compara valoarea ofertei cu valoarea estimată de către reprezentanții CNLR, iar unicul ofertant rămas în cursă era declarat câștigător;

g. în final se încheia contractul de către reprezentanții CNLR cu ofertantul desemnat câștigător de către comisia de evaluare a ofertelor, în unele cazuri prin acceptarea unor clauze defavorabile CNLR;

După semnarea contractelor, CNLR nu s-a preocupat de buna administrare a acestora, sens în care s-a constatat că:

➤ contractele încheiate au permis subcontractarea, iar reprezentanții CNLR nu s-au sesizat cu privire la prețurile foarte mici la care acestea au fost subcontractate;

➤ comisiile de recepție au efectuat recepția incorect, numai formal, prin acceptarea unor produse diferite de cele achiziționate;

➤ contractele s-au derulat fără ca reprezentanții CNLR să urmărească toate clauzele cu implicații financiare, fapt ce a condus la efectuarea de plăți nelegale către diverși agenți economici;

O altă practică utilizată de către CNLR în cadrul licitațiilor organizate, a fost cea prin care obiectul achiziției era supraevaluat, iar licitația era direcționată către anumiți agenți economici. Aceasta a constat în:

➤ introducerea criteriului „*cea mai avantajoasă ofertă din punct de vedere economic*”;

➤ contrar criteriului ales, ponderea punctajului financiar era diminuată până la 40-45% din total punctaj;

➤ creșterea ponderii punctajului tehnic până la 55-60% din total punctaj, concomitent cu introducerea unor criterii tehnice pe care numai anumiți agenți economici le puteau îndeplini, toate acestea pentru ca alt agent economic, chiar dacă oferta financiară avea preț mai mic, să nu poată câștiga licitația, deoarece contracandidatul său obținea un punctaj tehnic mai mare și implicit punctajul total mai mare;

Acțiuni contrar intereselor companiei au fost reținute și în derularea unor contracte, prin care s-au achiziționat și decontat aceleași servicii prestate de două, ori fără nici o justificare legală.

Totodată, modul fraudulos de acțiune al angajaților, a mai fost reținut pentru contracte care nu au făcut obiectul vreunei proceduri de achiziție publică, CNLR având calitatea de prestator, acțiuni care au condus la indisponibilizarea unor importante sume de bani și prejudicierea CNLR.

Toate aceste abateri și deficiențe au fost posibile datorită funcționării defectuoase a formelor de control intern și a exercitării unei activități necorespunzătoare a managementului.

Sintetic, constatările consemnate în Raportul de control al Curții de Conturi a României, sunt următoarele:

a. Prin încheierea unui contract de comision cu o societate comercială, S.C. F.T. S.R.L., a cărei activitate s-a rezumat numai la operațiunea comercială efectuată cu CNLR și prin modificarea clauzelor contractuale stabilite inițial, a scopului și a naturii juridice a contractului, printr-un proces verbal semnat de o persoană, fără nicio funcție și atribuții în acest sens, angajat de 24 zile la companie, CNLR a fost prejudiciată cu suma totală de 25.151.189,65 lei. Conducerea CNLR, asistată de Consiliul de Administrație, fără a lua măsurile legale de recuperare a sumei plătite în avans, în mod necuvenit, a găsit doar „soluția” reducerii stocurilor, prin oferirea cartelelor telefonice *Pelegrin* ca premii la jocurile loto organizate sau prin utilizarea în activitatea proprie, majorându-se în acest fel, în mod necorespunzător, cheltuielile companiei, în condițiile în care contractul a fost încheiat pentru obținerea de venituri.

b. În condițiile inexistenței la dosarul licitației a documentelor pentru stabilirea valorii estimate și a specificațiilor tehnice, prin documentația pentru atribuirea contractului privind „*Furnizarea de autovehicule în sistem buy back*”, s-a supraevaluat valoarea estimată pentru autoturismele ce urmau a fi procurate. De asemenea, s-au stabilit pentru acestea specificații tehnice, care nu permiteau niciunui producător sau comerciant de autovehicule de pe piața din România, inclusiv S.C. R.M. S.R.L., să prezinte oferte la licitația organizată de CNLR. Cu toate acestea, singurul ofertant S.C. R.M. S.R.L., cu care de altfel s-a și încheiat contractul, a fost admis pentru a participa la licitație, caracteristicile tehnice inexistente introduse în documentația de atribuire, conducând la împiedicarea participării altor ofertanți la licitația respectivă, existând în acest fel indicii că a fost direcționat contractul către furnizorul în cauză. În condițiile în care CNLR a solicitat procurarea unui număr semnificativ de automobile (183 bucăți), S.C. R.M. S.R.L. nu numai că nu a oferit un discount, ci a oferit prețuri chiar mai mari decât cele pe care le practica respectiva companie la data ofertei. Pentru cele 182 de automobile procurate pentru activitatea proprie, CNLR a plătit în plus suma totală de 3.219.239,49 lei, inclusiv TVA.

c. Licitația organizată pentru achiziționarea sistemului integrat de securitate a fost dirijată către S.C. C.P.S.S. S.R.L. În documentația de atribuire au fost stabilite criteriile tehnice restrictive, nu au fost identificate documente din care să rezulte modul de calcul al necesarului de autoturisme și personal pentru prestarea serviciilor. Cu toate că oferta prezentată de S.C. C.P.S.S. S.R.L. nu a fost conformă cu documentația de atribuire, în aceste condiții furnizorul a fost declarat în mod incorect câștigător al licitației. Ca urmare: au fost supraevaluate produsele, serviciile și software-ul de monitorizare; au fost procurate produse software care nu răspund funcționalităților pentru care au fost achiziționate; au fost neimplementate produsele software, în condițiile în care salariații cărora le erau destinate nu au cunoștință despre aplicațiile informatice. Totodată au fost create și condițiile unui act adițional care nu era oportun și necesar, în aceste condiții, CNLR a fost prejudiciată cu suma totală de 44.143.657,12 lei;

d. CNLR a efectuat plăți nejustificate și nelegale către SCA R.R. în sumă totală de 12.026.460,07 lei astfel:

➤ fără să analizeze situația patrimoniului, precum și variantele de soluționare a situațiilor spațiilor neintabulate, CNLR a încheiat cu SCA R.R., un contract având, practic, același obiect cu două contracte derulate și plătite anterior (în anul 2006 cu SCA H. și în anul 2008 cu C.A.A.M.). Mai mult decât atât, aceste servicii nu se justificau din punct de vedere al necesității și oportunității acestora. Pentru prestarea acestor servicii, CNLR a efectuat plăți nelegale în valoare de 10.291.454,70 lei;

➤ CNLR a încheiat contracte subsecvente pentru prestarea aceluiași servicii, care ar fi trebuit să fie realizate de salariații serviciului Achiziții. Urmare derulării acestor contracte, CNLR a plătit, nejustificat și nelegal, suma de 1.112.871,11 lei către SCA R.R.;

➤ CNLR a solicitat societății de avocatură să efectueze servicii de consultanță juridică, deși erau prevăzute în acordul cadru numai servicii de asistență și reprezentare juridică. Procedând astfel CNLR a excedat prevederile acordului cadru, precum și aprobarea C.A., și a plătit nejustificat și nelegal suma de 622.134,26 lei. CNLR a încheiat contracte subsecvente fără să stabilească valoarea acestora. Prin modul de administrare subiectiv al acordurilor cadru și încălcarea prevederilor legale, valoarea maximă a acordului cadru din 2009 a fost depășită cu suma de 5.917.634,91 lei;

e. CNLR a plătit către SC L.R. SRL, în mod necuvenit, suma totală de 79.359,09 lei, inclusiv TVA, prin nerespectarea prevederilor contractuale, respectiv:

➤ suma de 52.592,03 lei prin neurmărirea, de către CNLR, a acordării discountului prevăzut în oferta financiară la contractele nr. 80AP/2008 și 2/2010;

➤ suma de 26.767,06 lei pentru achiziționarea altor tipuri de carburanți, care excedau prevederilor contractelor nr. 80AP/2008 și 2/2010;

f. CNLR a plătit necuvenit suma de 14.335,2 lei către SC O.C. SRL urmare administrării defectuoase a contractului de comision încheiat cu această societate;

g. CNLR a inițiat, demarat și se află în procedura de atribuire a unui contract de lucrări pentru modernizarea și amenajarea spațiilor loteristice, utilizând ca procedură, în mod nelegal și nejustificat, dialogul competitiv. În realitate, conducerea CNLR a urmărit, contrar intereselor companiei, să efectueze achiziția printr-o încredințare directă și nu prin licitație așa cum impuneau prevederile legale;

h. Pentru atribuirea contractului de servicii de pază umană, pentru perioada 01.02.2010-31.01.2011, CNLR a utilizat o metodă de calcul care a condus la o subevaluare a contractului de achiziție publică, sub pragul de 125.000 euro, cu scopul de a eluda prevederile OUG 34/2006, care instituie obligații ale autorității contractante în raport cu anumite praguri valorice;

i. CNLR a solicitat demararea procedurii de achiziție a serviciilor cadastrale, pentru toate imobilele din cadrul companiei, deși, în mare parte, acestea erau intabulate. CNLR a direcționat către un anumit ofertant procedura de achiziție a serviciilor cadastrale, prin adăugarea unor caracteristici minime ale echipamentelor, care nu reprezentau condiții minime obligatorii pentru efectuarea serviciilor de cadastru;

j. CNLR a acceptat, contrar intereselor sale și prevederilor contractuale, subcontractarea serviciilor de pază de către SC C.P.S.S. SRL. Procedând astfel, CNLR a achitat către societatea de pază, cu 50% mai mult față de tarifele practicate pe piață pentru servicii similare;

k. Selectarea, recrutarea și angajarea personalului s-a făcut fără respectarea reglementărilor în vigoare. Depășindu-și atribuțiile, conducerea CNLR s-a pronunțat înainte de

organizarea și susținerea concursurilor, asupra persoanelor și posturilor pe care acestea urmau să se încadreze;

l. Indicatorii de performanță, prevăzuți în contractele de mandat, nu s-au realizat la marea majoritate a centrelor de profit din cadrul CNLR. Cu toate acestea, nu s-au diminuat indemnizațiile convenite directorilor centrelor de profit, în acest fel, plătindu-se în mod necuvenit suma totală de 598.338,9 lei;

m. Prin utilizarea în mod abuziv a autoturismelor din dotarea CNLR, pentru deplasarea de la sediul companiei la domiciliul unor angajați, în perioada 29.01.2010-25.02.2011, s-au decontat în mod necuvenit cheltuieli cu carburanți, în valoare totală de 22.600,43 lei;

n. Din fondurile CNLR au fost decontate, netemeinic și nelegal, sume reprezentând contravaloarea asigurărilor pentru răspundere profesională, pentru directorul general, membrii CA și directorii executivi din centrala CNLR S.A.;

o. În cadrul CNLR există un număr de 40 contracte de mandat, pentru directorii executivi din centrala CNLR și pentru directorii centrelor de profit, încheiate de către directorul general al companiei, fără să fie mandatat de către Adunarea Generală a Acționarilor. În contractele de mandat au fost prevăzute clauze, care au permis acordarea unor drepturi necuvenite beneficiarilor acestora și crearea unui prejudiciu de 1.207.341 lei;

p. S-au repartizat, fără a se justifica necesitatea acestora, autoturisme unor șefi de compartimente sau directori, în condițiile în care autovehiculele de lux nu aveau stabilit nici măcar limite maxime în ceea ce privește consumul de carburanți;

q. În elaborarea notei de fundamentare, care a stat la baza achiziției serviciilor de instalare de echipamente de comunicații, Departamentul Informatică și Comunicații nu a ținut cont de studiul de fezabilitate, modificând astfel obiectul achiziției. Achiziția nu îndeplinește condițiile pentru a fi încadrată și ulterior înregistrată ca investiție, aceasta reprezintă în fapt o achiziție de servicii de telefonie și servicii de transmisii de date. CNLR a acceptat tarife care, pentru servicii similare prestate de către aceeași societate, au fost supraevaluate;

r. CNLR a încheiat, la data de 01.09.2003, un contract cu SC I. S.A., și SC L. S.A., în condiții total dezavantajoase pentru companie;

s. CNLR a încheiat, contrar intereselor companiei, un contract pentru servicii de instalare de echipamente de birotică cu SC E.P.I. SRL, existând indicii că CNLR a fost prejudiciată cu suma de 1.680.207,44 lei;

În loc de concluzii: Semnatarii acestui articol sunt două persoane care au oarecare experiență în prevenirea și combaterea fraudelor în domeniul jocurilor de noroc și își rezervă dreptul, de a nu comenta în nici un fel rezultatele mai sus prezentate. Am socotit că este o datorie cetățenească, faptul de a aduce la cunoștința publică aceste încălcări flagrante ale normelor legale în vigoare, acest tip de devalizare a banului public, în condițiile în care, nu cu mult timp în urmă, România a adoptat măsuri drastice de limitare a cheltuielilor din bugetul statului.

REFERINȚE:

1. ***, „Loteria națională din România - o istorie ilustrată”, Editura București, 1999;
2. Ordonanța de Urgență nr. 159 din 21 octombrie 1999 privind înființarea Companiei Naționale „Loteria Română” - S.A., publicată în Monitorul Oficial nr. 515 din 25 octombrie 1999, cu modificările și completările aduse de: Legea nr. 288 din 5 iunie 2001, de Ordonanța de Urgență nr. 202 din 22 decembrie 2005 respinsă prin Legea nr. 252 din 23 iunie 2006, de Decizia nr. 691 din 11 septembrie 2007 și Ordonanța de Urgență nr. 77 din 24 iunie 2009;
3. M. Pantea, „Managementul activităților de prevenire și combatere a ilegalităților în domeniul jocurilor de noroc în Uniunea Europeană”, Editura Pro Universitaria, București, 2011, p.210-225.
4. Raport de control privind controlul situației, evoluției și modului de administrare a patrimoniului public și privat al statului la Compania Națională „Loteria Română” S.A., întocmit de Curtea de Conturi a României, 2011;